

Ärende: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder r.f. är en samarbetsorganisation som jobbar för delaktighet och mänskliga rättigheter för alla. Förbundets syfte är att främja och förverkliga jämlikhet och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning och deras närstående inom den svenskspråkiga befolkningen i Finland.

SAMS välkomnar utvecklingen av automatiskt beslutsfattande för sådana situationer där den är lämplig.

Ett sådant område vore automatiska beslut eller beslutsunderlag för att efterskänka eller nedsätta avgifter inom social- och hälsovården i enlighet med 11 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (se nedan). Det här borde bli möjligt då det finns inkomstregisteruppgifter om löner. Det vore även ändamålsenligt och konsekvent med tanke på lagstiftningen, enligt vilken utkomststöd ska vara det sista alternativet. Trots att den här tanken presenterats i flera repriser av funktionshindersorganisationerna under beredningen, har den tyvärr inte noterats alls i regeringspropositionen. Det här tyder på att konsekvensbedömningen med tanke på personer funktionsnedsättning har varit bristfällig. SAMS uppmanar att göra en konsekvensbedömning med tanke på personer funktionsnedsättningar i samhället i enlighet med funktionshinderskonventionens krav (VaVa). Underlag för det här finns bl.a. i utlåtanden givna av funktionshindersorganisationer.

SAMS föreslår att till regeringspropositionen skrivs uttryckligen en kläm (ponsi) för att bereda efterskänkande och nedsättning av klientavgifter automatiskt framåt inom utvecklingen av automatiskt beslutsfattande i samhället.

Automatiserade beslut borde möjliggöras för beslut baserade på den här lagstiftningen:

“11 § (13.3.2003/221) i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården

Efterskänkande och nedsättning av avgift

En avgift som fastställts för socialvårdsservice och en sådan avgift för hälsovårdsservice som bestämts enligt en persons betalningsförmåga skall efterskänkas eller nedsättas till den del förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt äventyras av att avgiften tas ut.

Den kommun eller samkommun som producerar servicen kan besluta att

- 1) också andra avgifter än de som avses i 1 mom. kan efterskänkas eller nedsättas på de grunder som avses i 1 mom., eller
- 2) avgifterna kan nedsättas eller efterskänkas, om det är befogat med beaktande av vårdsynpunkter.

Nedsättning och efterskänkande av avgift ska prioriteras i förhållande till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). (30.12.2020/1201)

Kommunen eller samkommunen ska informera klienten om vad som i 1–3 mom. föreskrivs om nedsättning och efterskänkande av avgift. Informationen ska ges före den första servicehändelsen eller i samband med den. Om det inte är möjligt att ge informationen före servicehändelsen eller i samband med den kan informationen lämnas senare, dock senast när avgiften tas ut. Informationen ska ges så att klienten förstår dess innehåll. När informationen ges ska klienten ges namnet på och kontaktuppgifterna till den aktör av vilken klienten vid behov kan begära ytterligare upplysningar. (30.12.2020/1201)

Klienten ska ges den information som avses i 4 mom. personligen, antingen skriftligen eller muntligen. Informationen får också ges med hjälp av en elektronisk tjänst som specificerar klienten. Om informationen ges på annat sätt än skriftligen, ska informationen även lämnas till klienten i skriftlig form, om klienten begär detta. (30.12.2020/1201)''

Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- **Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?**

- **Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnustettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?**

-

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

-

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

-

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

-

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

I fråga om automatiserad rådgivning, vill SAMS påpeka att det måste alltid även finnas tillgång till individuell, mänsklig rådgivning som en skälig anpassning i enlighet FN:s funktionshinderskonvention. Det här motsvaras delvis av tanken i punkt 5, men det är viktigt att den här informationen finns att tillgå även genom andra kanaler. SAMS ser stor potential om information kan även ges t.ex. via chatten för personer som inte kan ringa exempelvis på grund av dövhet eller annars nedsatt hörsel.

För det andra vill SAMS uppmärksamma att det finns flera språkliga skillnader mellan rikssvenskan och finlandssvenskan. Om automatiserade lösningar används, bör de lämpa sig för den finlandssvenska befolkningen och det språk och den terminologi som är vedertaget här.

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyymien ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

-

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?
- Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?

-

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

-

Vartio Elias

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf